

856⁽⁹⁾

1-98*

856 ⁽⁹⁾	856 ⁽⁹⁾	78 pages 116 116
Sekororo history fragments		J.M. Motshana K34/116
P.P. 1-98		Moshate school
856 ⁽⁹⁾	18 SEP 1950	P.O. Box 48
J.M. Motshana		Trichardtstal.
		f0.24x98: 24pp L 1.10.0

Banarene ba ga Sekororo Matha. Tše ke ditaba tša Mokhekolo Mathawa, wa ga Mangena. Moroto na ga gwe ke Matuba, ba gwera ba thešane, morodi wa mokhalabje Masekane. Re bole the ga Nkwana, ka fathe ga thaba ya ^Kkolokotone. Ge re bolla, mlobe wa rena e be e le Mokhotudi, e be e le ^mMorodi wa Makatane. Methene ya ge re bolla Makatane o be a agile ga Nkwana. Ge re bolla re bile le bo ^mmetha bja diNokhole, ka yona natô jwe re bile le motšhabô wa marumô. Go be go e-^mwa mafefê le Ngwanamohuba. Re ile va tšhabe-^hla Modubene, va tšda moka ya Lepelle. Re ile va feta

856

K34/116

2

naga ya Mārotene ra ^{fitla} ~~fitla~~
 Leōlo. Leōlo re ile ra šala ~~ka~~ gōna,
 Ra fetša nngwaga gōna, ka me
 rago ga mōwe re ile ra fetēla
 pele, ra fetša ~~Mengwaga~~ e
 Mebedi re le Malokēla, ra bōya
 ka ~~Mengwaga~~ wa boraro.
 Malokela, ke pele ga Mafēfē,
 Mōwe malokela re ile ra tšoga
 ka ge go ~~kwala~~ gore marumō
 a tšhe gōna. Re ile ra bōya
 gape ga Nkwana, e be e le
 ka ngwaga wa boraro. Ge
 re bogile ntwā e ile ya fetšwa
 ke ge go ile gwa ntšwa
 Morufane gore go lo bje ka
 jēna. Morufane e be e le
 morodi wa Mokhalabje Diōse.
 Morufane o ile a tšhena khorone
 ya khosi Maake, goba Maponje.
 Morufane o ile a dula gōna
 go fithela ge a e-ba le
 ngwana, ina la ga gwē

856

K34/116

3

e be e le Mosodina, mothā
 wa go iša Morufane khorone
 yā Maake, e bile Mōtala, wa
 ga Magabane Mōtala o be a
 e ne šetiēla, na ga Mutupa.
 Ba ile ba moisa e le mothe-
 gare. Ba be ba phatša gare
 ga ba khaga, ba khaga
 ba be ba swere marumō a
 ge ba be ba tha bana.
 Bōna ba ile ge ba thoga
 bare, go bōna. ba khaga,
 the baka ga the bo lawe
 ba be ba bōna gore ba-
 khaga ba ba gale fethe.
 Ge ba fithile ga Maake
 Mokhalabje wa go the pela le
 Morufane, o be a pere
 dipatsi tše pedi tša me tšase.
 Mokhalabje Dinkō wa ga e be
 Molapō, ge a thena ka
 maforo a khōrō ya ga Maake
 o ile a thabja ka

856

K34/116

4

Lerumo; ^gre Dinkö, a bōna
 gore lerumō le thaba Mōšaphase,
 Dinkö o ile "Are: " ^o the polae!"
 Morēna, monna wa ga Maake e: wē
 a be go a e me Maforone
 a khoši Maake o ile a re ore,
 ka the go bolae, a o bōne
 gore ke se the ke go thentše;
 a e-~~ra~~ gore o bōna ge a mo
 tha bile mowe Mōšaphasene.
 Ke se the ke go thintše, o
 the tha bola-bola, Mokhalabje
 Dinkö e be lerumō le mo-~~tha~~ bile
 Mōšaphasene wa bo bedi. Ke ge
 Mokhalabje jōne a thi be na
 ke ba bangwē gore mo tho-
 gēle. Morufane a tho gēlwa
 gōna mōwē kherone ja ga
~~be~~ Maake, go tho ga gōna
 tšatši lenne ntna ja fēla.
 Morufane o ile a dula
 gōna mōwē go fithēla ge
 a hwēla gōna mōwe.

856

K34/116

5

Morwa morufane methene jēna,
 ya the lemo tha 1950, ke
 ndona gōna mōwē ga ba ga
 Maake. Mathana o tswalwa ke
 Mogohu. Mogohu o tswalwa ke
 šikwane na pele jōne na go
 tho gēlwa ke ba gabō, ke
 jēna o ile a rata go dula
 ga Nkwana gōna mōwē e
 lego ~~kokotone~~, o ile a šala
 le moratho na ga gwē.
 šikwane o ile a dula gōna
 mōwē ~~kokotone~~ go fitheta
 ge a tšia Mosadi na ga gwē
 go ba makhutšwi. šikwane
 o i the ge a le mōwē
 ga Nkwana, o ile a latwa
 ke ba gabō gore a bojēle
 ga gabō, o ile a gama, ge
 ba gabō ba ponone ba
 ene ~~na~~ mīša, ba gabō
 ba ile ba mo tho gēla, ba
 bo yēla morago. Maswatse

856

K34/116

6

ba ile ba romā wa gabō
 gore a the go bōna theka
 the ne a ka lemo gwa go
 ka thōna, go kwala gore o
 be a rwēle masēta Matsō-
 gone a ga gwe. Ge go
 lemo gi lwe gore o rwēle
 Masēka, Mo lo ~~o~~ letšwi o ile
 a gōma a bo yēla marago
 go tha loša ka mōwē šikwane
 a ka the byago ka gōna,
 gare ga bane e be go
 a dula le bōna. Maswatse
 ba ile ba rapana gore
 ba the ga ba gankwana,
 gore a the go bo lawa, ke
 bawe ba gabō bathō
 ba mōwē ga nkwana ba ile
 ba tha gelwa ke Maswatse.
 Mokhoši o i lwe wa tha bya
 ge go Inewa, na gore
 yēna o ne masēta matsogo-
 ne a ga gwe, o ile a

856

K34/116

7

ra-kišwa le dithaba tša
 Mōwe ga Nkwana e le
 bošego go fithela ge e ba
~~Matho, go fithela ge e ba~~
 Mofegare, o^o ile a bolawa
 bošego bja tšatšine la
 bo bedi. Ga Nkwana, ke
 le lengwe leina ke ~~kekokotone~~
 kekokotone ke leina tša thaba.
 Batho ba mōwe, gāna, ba ile
 ba thabja ka marumo. Ge
 šitwane a batšidwe ba ile
 ba gōma ba bošela ga ga-
 bo ponone, moratho na šitwane
 o be a the a the be ge.
 Mathawa magwe ke Motjati,
 Motjati e be e le na ga
 moagi, e be e le morodi wa
 Diase. Diase o be ~~o~~ gwa
 ke • Manašana; e be e le
 na ga matha Motjati, e
 be e le moogatša Mogohu.
 Ba be ba a gile Nnwa.

856

K34/116

8

o ile a tho ga nwa a a
 ga Mōwē ba rego ke
 khubetswane; o ile a tha gape
 Mōwē khwitini; a ya Mōwē
 e lego Dithadini ge a le
 Mōwē Dithadini, Mōwē gna go
 fela batho ba makhutšwi, ba
 bodiwa ke ba khaga, ke
 khašwi le Mōwē nōkene ya
 šalate. Mogohl o ile a thoka
 gōna mōwē Dithadini. Mosadi
 wa ga gnē e ne e bego
 e le Motjatji, o ile a bo-
 yela ga ba gabō go
 dula gōna. Go kwala gore
 o ile a hna e le Mokhetolo
 wa khale, Meroto wa ga gnē
 e be e le Makwa. a me-
 roto yela ya khale; ke
 banē ba galwa ntwa
 ya ga Makhōba. Mogohl
 n gna na ga gnē na pele
 ke Mpapete o tšerwē ke

856

K34/116

9

baga Mokhotso monna na
 gona e be e le Pulo, e
 be e le naga Nkwana o
 ile a fala lela ga baga
 Mokhotso, kage e be a
 tshaba Marumo a ntwana.
 Mpapelo o thathama ke Mathole. Mathole
 o thathama ke Mabilu, o be a
 tserwe ke monna wa ga šokepe.
 Mmponyane o thathama ke
 Makhoba. Makhoba o ile a
 nyalwa ke Makwala baga
 Makwala ba bina tau.
 makhlabje Mogohu o be a
 tšere basadi ba ba ne,
 mosadi wa pele ke Mathawa
 yomo ngwê ke Motjatji, Mosadi
 wa bo-raro ke Ngwanasodi leina
 la ga-gwê ke Tabakenna. o
 be a ekwa ga baga šodi
 papa gwê e be e le Makabe
 ngwana wa ga-gwê e be e le
 Mamogedi, ke ngwana wa pele.

856

K34/116

10

Makôma e be e le Mōgatsa
 Makabe, mosadi yo mangwe e be e le
 Makwape, Matšomaleho, o ile a tšia^e
 mosadi wa ga gwe ga ba^{ga} Nkueswana
 leina la ga gwe e be e le ~~Mak~~ Matšaka
 ne o be a tšerwē gaba ga thebela,
 leina la ga gwe e be e le
 Mamoko. Ba be ba a gile mothe
 wa bōna mōwe ba rego ke
 Dithadini mōwe yisus go a gilwe
 khaiswi le mōwe go bego le
 maburu. Maburu ba gasitše
 dipopo, manamane le dipilitoma,
 gōna mōwe Dithadini. Ke mōwe
 go bego go a gile Matšakane
 a ga mahlaba, bawe ba go kwa
 ga gabo bōna ba pathilwe ke
 Mūsū wa gabo bōna, ba ile
 ba du melwa ke ba makhutšwi
 gore ba duli le bōna, mantho
 a bōna ba be ba khophuthe
 ka dithaka e be e le ka go
 ya bōna, ka diphathe, ba be

856

K34/116

11

ba^a & ba^a be a ditôkwane
 fêla, matshakane, go be go the bi
 wa^a bo Nguatswayine, khanyak^a the,
 Ngwanthek alala, le bo^a maselula.
 ke bawe ba bego ba a^a gile
 mowê ba rego ke Dithradini
 nokene ya salala ka thoko ya
 bo^a phinimela tsatši bya noka ya
 jansatata. Matshakane a be a^a
 gi^a sa^a de bona bo^a Mamasimone.
 Mamasimone o ile a thoka,
 Mosadi wa beraro wa Mogohu, e
 be e le Nguanamotjati e be
 e le wa ga^a thabane, ngwana
 wa ga^a gwê wa pele ke Mofhago
 ba^a go^a ba^a mofhama ba^a
 ba thoka. Mosadi e mongwê e
 be e le Madimone e be e le
 wa ga^a Magabane. Mpapele
 ngwana wa ga^a gwê e be e le
 legafi, legafi o be a thahama
 ke^a Themethi; Themethi o be a
 thahama ke^a Thakadu. Thereto
 tha bona theve: "Re

856

K34/116

12

baya M^motsene thapa tša m^menole,
 ke modisa ke metho wa le balo
 tupa ga ngwetši wa pona duba
 o nye pane a g^mwa thethane,
 theka thealwana. Mathawa o
 tšerwe makhutšwi o tšere ke
 L^k.wepeno wa ga matho papa g^m
 Lepeno ke Timamagalo. L^k.wepeno
 ngwana wa ga g^mwē wa pele
 ke Thekhabane, thekhabane o
 tšere mosadi wa ga g^mwē ga
 ba ga Nkwana, leina la ga
 g^mwē ke Mathipō papa g^mwē ke
 Monyame. Monyame ke mothoma
 na wa ga Nkwana, o a gile
 metho wa ga g^mwē fatho ga
 thaba ya k^kokotone. k^kokotone
 ke khalswi le noka ya palati.
 Thekhabane ngwana wa ga g^mwē
 wa pele leina la ga g^mwē
 ke Lepeno^u o thathama ke
 Kadisi. Kadisi o thathama ke
 Mangwedi, Mangwedi o thathama

856

K34/116

13

ke Matoafosa. Thekhebane monwa
 Lepenc o thathama ke Mangwedi
 Mangwedi o thathama ke Nko.
 Nko o tšere mosadi wa gagwe
 ga baga mantsi, leina la ga
 gwe ke Mokhapija, Mokhapija
 mmagwe ke Mmakoma papagwe
 ke Modinô. Nko ngwana wa ga
 gwe wa pele ke Matšvene Matšvene
 o thathama ke Malhu. Malhu o
 thathama ke Mokone. Nko o thathama
 ke Mokafôja Mokafôja o tšere mosadi
 wa gagwe ga baga Magale
 wa Lephatisi. Leina la gagwe
 ke Mankobo, mmagwe ke Marupini
 ke wa ga matho, ke khatisedi ya
 Felo, wa ga matho. Felo papagwe
 ke Khakabasabi ke wa ga matho,
 mmagwe o ile a betwa a ene
 nupa. Mankobo papagwe ke
 Malapeli ke wa ga Magale
 wa Lephatisi. Malapeli o a gile
 Lorraine ka thase ga thaba ya

856

Lethane o a gile khaiswi le le-
 ventkele la Masokis. Ngwana wa
 Mankobo, ke Mmadiatha. Mokofoja
 o thathama ke Mamolipo goba
 Mankhabe, o tšene mosadi wa ga
 gwe ga ba ga bedimo, leina
 ke Mpeya. Mathawa o kwa ga
 Nkwana o tswalana le ba ga
 Motshana. ⁴ ze a bona Ntilane
 le Mokoloto ke ba tswala ba ga-
 gwe, ba a gile ka bodikela
 bya thaba ya Lethane. Mathawa
 yina ~~thame~~ yina o a gile mathe
 wa ga gwe le barwa ba ga-
 gwe mowe go be go go a gile
 Makhalahe Khwadiyamathe
 Khwadiyamathe o thakile gina
 mowe go a gile go Mathawa,
 Pele go be go a gile Mathakho
 ze a ile a thoga mowe go
 be go go a gile Thakhalalyana
 fathe ga thaba ya Theragading-
 we. Mathawa o bata-gane le

856

K34/116

15

L. Lepono, ba, a gile khaiswi le
 mokana ya Malobe, yewe e
 ga thana go le noka ya Thegwai.
 Thegwai e the o ga thabene
 ya Magotolo, Motlotlo, Mphotolo
 le Mawetje [†] ba tswalana, le
 Mathawa, Mogatshilepono. Ba
 tswalana ka mokhekolo Theloi.
 Theloi o belegwana le Ntilane
 le Mphotolo le Mawetje [†] yowe
 a re lethungo Mawetje [†] yowe
 e be go mongwadi wa ditaba
 tsa le khotla la Bwanane ^{Advisory}
 Board, e be go wa ga Matshana,
 ba khomana ba khotso ya ba
 Makhutini, Mawetje [†] papagwe
 ke Mathuku, leina go thumile
 la maphoo. Maphoo Mosadi o tšene
 gaba ga mutupa hakhamana
 ba khiso ya makhutini leina
 la mogatša maphoo ke palla,
 Morwa ga gwe wapele ke
 Mawetje, goba Jameson.

856

K34/116

16

Maphos e bile yowe wa goba
 a shama le J. H. N. Thekhalabjani
 e be ele Morwana wa khaai.
 go isa batho dingakone le
 go thupela a the kisoa batho
 dikhenene tšwa a be go a
 šitwa go ya, go kemošasa
 a etha goba go ~~go~~ pitšiš ya
 thekhaba e be ele yena
 a le tšago phalafala, o ite
 a štoma le yina go fitšhila
 ge a the theka. Maphos o
 a gibe Theragadingwe, Mawetje^{III}
~~III~~ goba J. M. Motšhane o thathama
 ke Molebedu. Molebedu o
 thathama ke Ntšipulane,
 Ntšipulane o thathama ke
 Morwana. Mawetje^{IV} o tšere
 Mosadi wa gagwe go
 ba ga maila leina la
 gagwe ke Matherite.
 Mawetje^N wa Mawetje wapele
 ke k^{Ke}resemore, o thathama

856

K34/116

17

ke Mankwanyane Mankwanyane
 o thathama ke Ntšipulane. Ntšipulane
 o thakile ka thelamo tha 1950.
 Ntšipulane Moratho wa molebedu
 o tšerwe ke Mankho-bele wa
 ga Matho, papagwē ke
 Kadishi. Kadishi mmagwē ke
 Ntšipulane ba a gile thaiswi
 le le ksepens. Mankho-bele
 mmagwē e be e le Mapitje
 wa ga thibela, o thakile zona
 mmagwē go a gile go
 Kadishi, le le ksepens, ba mmagwē
 go a gile go Mankho-bele
 Katholokwana. Mankho
 mmagwē ke Masodi wa ga
 Matho. Masodi o be a tšerwe
 ke Katholokwana a lentšwe
 thapa la go sita banna
 go phosa; ke ge a e theta ge
 a the thetulo the bogosi,
 a botša ba-gwera ba ga
 gwē gone le ge lekaratš le
 ka se ntine thelō.

856

Mokhalabje Klopene K34/116

18

Tše ke ditaba tša mokhalabje
 khopane wa ga Mangina le mogwera
 wa ga gwe Maluwe, moroto ke
 makhulwa, re bob the Thegošana
 re bob tšitšwe ke Timamagalo. Ka
 nakô yaga re bob, Timamagalo, e
 be e le le so gania, khopane le
 mogwera wa ga gwe Maluwe e
 be e le ba khlabje, ba bē ba
 gotša mollô khorone ya bōna.
 Baitš ba ~~le~~ gile mōwē ba re go
 ke Phuthe, Phuthe ke khaiswi le
 mōwē Tholene a be go a re
 go a thile go thedisa bathō ba
 makhutswi mathilō, a be go a
 ēwa gōna, ka tšatš le lenqwe,
 khopane le mogwera wa ga gwe
 Maluwe, ba kile ba phetša
~~khane~~ khane le mogwera wa ga gwe
 go ba go tšitš mollô wa bōna
 khorone. Khopane le mogwera wa
 ga gwe, baitš ba phetša
 khane ya bōna ka kha ~~wa~~
 tšaroro

856

K34/116

19

ya bōna ge ba go tsitsi mellō wa
 bōna kharone, ba be ba phokhisana
 ka khane ya ba thakha bja
 basadi ba bōna, e be e le
 ka phokhisano ya magobē gore
 basadi ba bōna ba phalwa ke
 Poyakē, Poyakē e be e le mosadi
 wa khopane. Malume mosadi wa
 ga gwē e be e le Thaita. Thaita
 le Poyakē, ge ba le malapene a
 bōna ba ile ba the nila mowe
 kharone ya banna ba bōna,
 ba e kwa gore ba khatalaje
 bawe ba babedi. Khane ya
 bōna e sethe e isa ntwene.
 Thaita le Poyakē, ba ba baya
 mowe kharone go kwa mathōm^{na}
 a khane yive ya banna ba
 bōna. Khopane le malume ba ile
 ba leka go thalosa ka vōmē
 ba thōmili go khane ka gōna
 khopane, o ile "Ave: wena Thaita
 le Poyakē, le phalwa ke

856

K34/116

20

Thaita ka go khoma go apeya
 bagobê Ge basadi ba kwele,
 Poyakê o ile le yina a kwa
 bo thoko ge a e kwa gore a
 khone go apeya. Basadi ba ile
 ba bayela ka malaperu a bona
 ge bale mowê malaperu, ba ile
 basadi ba thoma utwa.

Poyakê o ile a khitha thaita
 ka le tswela, banna ba bona
 ba ile ge ba e re re a lamela,
 Thaita le yina o ile a khitha
 Khopane ka le tswela, Khopane
 ge a ~~o~~ a phuma, a bona
 Poyakê a tswanane le Maluwe,
 Maluwe a ka tla Poyakê, fatho,
 a. m~~o~~swara ka megolô. Khopane
 ge a bona gore o bitil mosadi
 wa ga gwê ka megolô. Thaita
 a tswara Maluwe gore, o re
 o tiya monna waka? Thaita
 ge a bona gore ba thikile
 monna wa ga gwê a gôja

K34/116

21

856

mothe a khitha^k khopane ka wana
 batho baibe ba the gona
 khaiswi, utwa ile ya the^{wa} na
 ke bana barbona; bana bona
 baibe ba phosa ka mathapa.
 Ba bangwe bana baile ba
 kilimila mothe wa ga
 Nkopane go thaba mothe.
 Nkopane o ile a ja goe a
 ba lamole, o be a ene le
 morwa wa gwe. Ge ba the,
 mothe go rupe utwa baile ba
 ba lamole, utwa, bana ge
 ba bona Nkopane baibe ba
 thaba, ka ge baibe ba
 phuthe ba tswadi ba bona
 ka mathapa le ka diphale.
 Nkopane le morwa^{wa} ga gwe
 baile bayo thone, mothe gwa
 go thawa khane gona, ya
 go apeya ga basadi ba
 bona. Khopane le malume
 le basadi, ba bona baile

856

856

K34/116

22

ba bitšwa ke Nkopane gore
 ba thalose ka morwē gwa
 go thōma khane, ge Nkopane
 a kwele phapanō ya banwa,
 o ile a bathala gore le
 ne phošo ka go phithišana,
 e kabe le ile la bitšwa bathō
 ba mathoko gore e be bāwa
 ba ba ke thelego go le šupa
 e we e ke go o phala e
 mangwe ka go thōma go apeya
 Bathō ba mathoko e be ba
 thole thūša, ~~ba~~ khalabje ba
 ba kwa gore Nkopane o ba
 botšā thēšō, basadi ba ile
 ba thōma le šata bare: e
 a re ye go šila, mabēli ve
 thūšē bo gobe pele ga matho
 a bathō, khane ile ya gela
 ka le šata lele gela. Nkopane
 le morwa ga gwe ba ile bare.
 "a" go thā le hāla thulo, nna
 le morwaka ve tswa nethe gore

856

856

K34/116

23

re le isi khonane ya khosi
 gore le banwe ke "khano." Ba ile
 ba ~~le~~ khonane ya Timamogalo
 go bane ba ~~be~~ ba phathane.
 Ba khialabje bane ba baledi
 ba ile bane go Nkopane le
 morwa ga gwe: "go ka othe
 le re a the; Nkopane le
 morwa ga gwe ba ile bane
 gape re a the morwa le
 di ile go gona phiso. Re ka
 the khane ka gore le phathane,
 morwa o mangwe, ^{goba} yo mangwe
 wa lewa a ka hwa, rathwa
 phiso; reya go le bega
 khonane. Nkopane o ile a ya
 khonane ya Timamogalo, gape
 Nkopane le morwa ga gwe e
 be e le ba thomana ba
 khano. Ge Nkopane a thone
 khonane o ile a thalošo
 ka morwa a kwela go ka
 gona ka ntwa ya Nkopane

856

K341116

24

le Maluwe, khoši o ile a butiša
 Nkopane gore e kaba ba phulane.
 Nkopane o ile a thaloša gore
 ee, ba phulane madi. Ge
 khoši a kwele, o ile a ve
 go Nkopane wena o tho ba
 gona ka tsati la ka thalo
 ya bona. Nkopane le morwa
 ga gwē baile ba go mila
 gae. ^Kkhopane le maluwe le
 basadi ba bona baile ba
 bitšwa ke khoši gore ba ye
 go a tholwa khosone ya
 Timamogelo fela baile ba
 batšwa gore basadi ba bona
 ka tsati la ka thalo, ba the
 le magobē a mafuta o thii.
 Banna ba khōšō baile
 ba bona bogobē bja
 Thaita bo phala bja
 Payakē, ^Kkhane ile ya lala
^Kkhopane le masadi wa gagwe
 khōšō ile ya bona gore

856

K34/116 25

bane phosô bo bedi bja bāwa,
 ka ge bai ile balwa, Khānō ile yane
 lefane kramoka galwa. Bai ile ba
 ba, lifāsa tēkanō ya pudi tse di
 tselela go, monna o ile a lefa
 ka pudi tse thano, dipudi di ile
 tsa tha bja gona mowe
 khonane ya Timamogala. E bile
 manganga tha a banna
 ba khānō khopane le moqwira
 wa gagwe malewe bain ile
 ba betsa banna ba khānō gone
 khane ke malobise, ke molangwa-
 na mothoka taba le motho
 taba e the gona, tha rena
 le hōno dilwa matshau,
 wa ukha o nkhi, wa rebāna
 o rebāne e thaba e the rena
 barwa the fōfē ke mafilile
 le ka setsoqē le re kivele,
 le motho o the. Banna
 bai ile ba bolawa ke go
 thega pele ga khānō.

856

K34/116

26

~~The~~ fōfē e be ele ~~The~~ fōfē tha
 mokobetša, papagwē rena e be ele
 moqale wa bagab, le hono papa-
 gwē rena ke thunfijē bitha la
 ga gwē le thethi mōthwa, papa-
 gwē rena e be ele motha bari
 le hono le fula thamma ka bo-
 telle, bana ba maphinga tee.
 Papa gwē rena o buile o re
 šire the mothakalo; o e ebe
 a e gōrua, le be le tho
 dibāna ka bothata; Go bile
 byalo, moqale ke moqakwa.
 Re ba re phak^{kh}ane byalo
 ka ba simane ge bale phulane,
 go thoga le hono khōnō e re
 ba tšitiš gōru ke rena
 banna ba mothe, Makhatalajē
 khopane o ile "Are go moqūwa
 wa ga gwē Maluure; bitša
 basadi re thoge." Basadi
 baiile ba thoga ba tšire
 ditšogo tša bāna.

856

Mokhekolo Mmaretele K34/116

27

Tše ditaba ke tša Mokhekolo
 Mmaretele wa ga Makakanofo, marote
 ke madima re bala the ga mathabe
 re bala tšitsime ke Mabyale. Mabyale
 e be e le khoši ya ga mathaba
 Leina le lengwe e be e le kobene
 mōwē ra go bala gona lirua
 la gona, ke Ntswanene. Ntswanene
 ke malapani wa ga mathabe,
 ka thoko ya go ya go bōdikela
 bja noka ya maraba, maganone
 a noka ya mamantle, ge e tsola
 ge ke noka ya makhutšwi. Ke
 mōwē go be go a gile khoši
 ya ga mathabe leina la ga gwe
 e be e le khošietšweu, gona
 mōwē nokone ya mamantle.
 Khošietšweu gobe go tha tha loswe
 gone o be a tswala ke mane,
 mabane bane kane; o be a
 tswala ke Motsitsidi. Motsitsidi
 yina ga the be go gone o
 be a tswala ke mane.
 Mmaretele o be a tšerwe ke

856

K34/116 28

Morini le le ngwe lina la ga
 gwé e be e le Matasālele. E be
 e le wa ga Rachōsi. Matasālele
 o be ^a a gile mothe wa ga gwé
 Mokatene. Ge a tho gile Mokatene
 o ile a falalāla Mamone.
 Mamone ke nagene ya (šebetil^a
 (Lebediela) mowe go a gile go
 Matebele o ile a thoka gōna,
 ka morago ga mōwē Mmautle
 o ile a bāya mono ga gabo,
 ga ba ga Maeng. Mmautle
 ngwana wa ga gwé wa pele ke
 Mongau. Mongau o be a tšewē ke
 Thabane lina la ga gwé go
 be go tumile la Maeng. o ile a
 thoka gōna mono go a gile go
 бага Maeng. Ngwana fiⁿ babedi
 ke Legoya. Legoya le yina o
 ile a tšwa mono. Ngwana wa
 borano ke Borōkō. Borōkō o ile
 a thoka Ntswanene, Ngwana
 wa bone ke Motopiwa, Ngwana
 wa

856

K34/116

29

Bonōkō ke Mōthadi, Mōkhadi o
 thathama ke Marabē, ^{Marabe} o thathama
 ke Mophelō. Mōkhadi o tšerūē
 ke bāga Mašumu linwa la
 mōmma wa ga gwē ke
 Phaume. Phaume o ile a falalila
 wageni ya Manotene. Marabē o
 be a tšene Mosadi wa ga gwē
 ga bāga Malipē linwa la ga gwē
 e be e le Ngwanamasekehee, e
 be e le morōka, papa gwē e be
 e le Malikhene. Malikhene o be
 a gile mothe wa ga gwē Molalene
 wa Manatle. Ba boyā tšakuni,
 tšakuni ke pele ga bāga Mōthabe,
 ke goya thoko ya ga Ramōape.
 the lepo tha bōra thepi: "Rebōya
 ga monopana mebedi, Manoga
 bāga moeng re ile ra tha
 methene ya ge go livena dintwa
 tša pele tša Maswatse, ge ba ile
 ba re pōtha ra kwa gore
 ka thoko ya mōwē go bēgo

856

K34/116

30

ba makhutšuni go ne mōwē
 mapono ba the ya khone go
 go thēna. Re ile ra the ka mone
 thoko ya bo thabēla tsatši,
 re the e le vena batho / ba
 go thaphega, ka go thoka
 mantamō, re ile ra the na go
 ba makhutšuni, le le bone re
 the mōwē makhutšuni. Re a gile
 methe ya ~~rona~~ ka thoko ya go
 ya borwa bya ba makhutšuni,
 mōwē go nago le megonwē ya
 dithabana le dinoka, dinoka
 ke bo Theduma, le morala. Di e-
 lēla. thoko ya bo the bēla
 tsatši, di feta khutšuni le mathe
 wa mošata. Ge re le mōwē
 gare ga tsōna re kwa mathatha
 ge methe a tsōna a wēla ge-
 dimo ga mawa a di phōnānō.
 Methe a re bontšha mmala
 a ^{wa} ōna, ba bangwē ba vena
 bane mmala wa methe ya

856

K34/116

31

nōka ya ^Mmorala ga a tšw^hanⁿe;
 rena re bāna gare ba bōlila
 maaka, melhi a di nōka tšewe
 a tšwana. Bana ba rena
 ba kil ba tšiya khane e kholo
 ka go the tšwane ga melhi a—
 we a nōka ya Theduana le
 nōka ya ^Mmorala, e bile khane
 e kholo va khodiswa bana
 ka gare the pelane le ye
 go kha melhi a nōka tšewe
 tšewē tš~~u~~ pedi; e bile mōwē
 bana ba go khokwa gare a
 tšwana. Bana ba ile ba la diša-
 na khane gare melhi ga apha
 phapana ga e sege a wela
 godimo ga mathapa, gona
 re bāna e le a māšweni;
 Fela ga gona phapano gare
 ga melhi a nōka tšewē tše
 pedi, e be e le bana ba
 ga ^Mmaung, le bana ba ga
 māšumo, khane ile ya fela.

856

K34/116 32

Mokhalabje Mokhoko

Tše ke ditaba tša mathalabje Mokhoko
 marate ke matuba ba gwêra ba
 L. lepone. Ge re bella moeta pele e
 be e le Nkaile wa ga mathabe
 papa gwê e be e le Mabyale ve
 bala the Maratene. Mokhoko o tswalwa
 ke moeng. Moeng o tswalwa ke
 khašane. Khašane o tswalwa ke
 Ramaeng. Ramaeng yina ga go
 the be go gore o be a tswalwa ke
 mane. Ramaeng o kwa Nakome.
 Nakome ke moewê go baya go
 ba ga moeng. Ba ga moeng,
 ba bina nku. Khašane o be a
 yile Theduma a ile a thoka gina
 Nakome. Ngwana wa ga gwê wa
 pele ke Mokhoko. Mokhoko o tšene
 mosadi wa ga gwê ga baga
 Mamatje leina la ga gwê ke
 Mathadi. Mathadi ke wa ga
 maila. Papa gwê ke Setšakane
 ke ba bina Phuti. Mokhoko o
 thathama ke Ediya, Ediya o

856

K34/116 33

tšere mosadi ga baka mafogo,
 o ile a thoka ga baka moeng.
 Ediya o thathama ke Bogese.
 Bogese o tšere mosadi ga baka
 Rakhwale leina la ga gwe ke
 Mponene. Mekhako o a gile mathe wa
 ga gwe mowe ba re go ke Thuduma
 Mekhako go kwala gone ke mola.
 Ka the lemo tha 1950, o ile a
 tiya ke dikhagana; ba be ba ile
 go laola thoko tša Mapulanene.
 Dingaka di ile tša beya bopaki
 gone Mekhako o ne le ditshane
 mowe a gile go gama, ba gabō
 baka moeng, ba ile ba mathisa
 ka khorone ya mopata go kwala
 gone ke yina a belale go
 mokhalabje Ramaja. Dingaka di ile
 tša ngwala borifi bja go thibisa
 khorone gone ke yina a laile go
 Ramaja. Ge a the laya Ramaja
 o ile a thala thilene ka the
 thane tha malko. Ge mokhalabje

856

K34/116

34

yowe Ramaja ^a ile a tabo ga
 mōwe go bile go b melekō wa
 the thani, a thōma go ba bya,
 go fithila ge a e hwa. Ramaja o
 huile ka the lemo tha ngwaga
 wa 1950, go kwala gore o laile
 kie yina mokhoko, ka dithatani;
 go kwala gore o tsiya bathō ka
 tšana, ^a ba be a le fakene, bo-
 lei bya ga gwe o bo rutiti
 ka thoko tša mapulanene. Ge
 mokhalabje mokhoko a thi silōvē
 kharane, banna ba ile ba mothutisa
 yina a ganutša, banna ba khōnō
 ba ile ba mojali fela gore a
 ba batše ka balei bya ga gwe,
 o ile a phukha gore a the be
 ge yina e le mali, banna ga
 baka ba khōna thelō ka ge a
 e ve ga ^a loe. Banna ba matho
 ko ba ile bare a thošwe mo
 magene ye, go bare o fetša
 lesaba, ka balei bya ga gwe.

856

K34/116

35

Makhoko mathe wa ga gwê o o-
 kamathe nōkene ya Theduma,
 khaiswi le kērōkē ya ga
 Rakwale. Baga Rakwale ke bawu
 ba a gilego kērite khuitine ya
 nōka ya Theduma. Ge molho a
 feta ga baga Moraba, bawu
 ba a gilego mathe wa bōwa
 the falene, o thuna ga baga
 moeng. Makhakabje Makhoko bo-
 ngaka bja ga gwê o bo-utile
 ke papa gwê Ramoeng ge a tha
 phela. Fela go kwala gore papa
 gwê gma o be a the ya khone
 go lōya bathō. Mungwagone e efeti-
 le go bathō baga Masotoma,
 ba ile ba fjetile ke molho wa
 mošimane, ga go molhō yōwe a
 go kwa gore o ile kaen go fithila
 ge, ba thibisa komasasa wa
 lesetanāpo (Lyedrap). Ba ile ba
 mafyaka go fithila ge a
 the ya bawwē go fithila le-le

856

K34/116

36

hano, o lo bile a the ya the ^{ju} bje
 gare a il kae, ba kamata
 gare o tsemu ka tana dithalane;
 batho ba sitwa gare ba kenene
 ka mokhalabje yowe mathoto ka
 ge e le gare o feta lešaba.
 Go kwala gare mathoto ge e le
 thelamo ge a ka thina gare ga
 mabêlê a ga go, a go tho ilê,
 mabêlê a motho a the nyiga.
 Ba ga masokano ba gile mowe
 ba re go ke pitime, ke thasui le
 kenikê ya ga latlwale, leina
 la kenikê ke United Apostolic Faith
 Church. Kerêkê yowe e a gihwê
 ke mokhalabje wa ga latlwale
 leina la ga gwe e be e le
 samuel, e bile mowdi go fithêla
 ge a thoka, o il a thoka
 gona mowe The duma methene
 ya khale. Kerêkê le le hano
 e the gona mowe ba re go
 ke The duma The duma ke noka.

856

856

K34/116 37
Mok Lekolo Mohwathelene.

Tse ditaha ke ka^m Mokhekolo Mohwathelene
 wa ga Raganya, monoto wa ga gwe ke
 melau re bala the thaka ntšone ya
 naka ga monola le thushone, ze re bala
 moloke e be e le Mankole le thebatala
 di. Mankole, papa gwe e be e le
 Mabjale. Mahone yina o be a e kwa
 ga mokholo. Thebataladi yina papa-
 gwe e be e le Magetha. Magetha
 e be e le nywana ho Mabjale.
 Magetha e be e le batho ka t^a
 thii. Thebatadi yina mmagwe e
 be e le mmalehubedu, o be a e
 kwa ga haga Thobijane ha ga
 Thobijane ke ha lipa Moko.
 Mohwathelene yina o tswalwa ke
 khati, khati yina o be a tswalwa
 ke kamaaka, khati o thekile
 thushone. Mohwathelene o be a tšuwé
 ke haga Masokoma teina la
 monna wa ga gwe e be e le
 Ntsele, Ntsele yina o be a tswalwa
 ke mogowe. Mogowe o be a tswalwa

856

K34/116 38

ke Masanakele. Ntsele o be^a a gile
 Thegokolone, o ile a thoga mōwē
 Thegokolone ka motšhabō wa ntwa
 ya Nguanamohubia, o ile a ya go
 aga Mathomelane kha^uswi le noka
 ya Moroba. go a thogile Mathomelane
 o ile aya go aga Lekilabhalimi.
 Lekilabhalimi ke leina la thabana
 gape na holim^o; go mothō a ka
 e lema go kwada gone mothō o ya
 hwa. Lekilabhalimi o i the go a tho-
 gile gōwa a ya go a ga Mahume.
 Mahume o be^a a gile fathe ga thaba
 yewe leina la yōwa ha re go ke
 Mokhotiwana, o ile a thoka gōwa.
 Morwa Mogowe ke Motšabe gōwa
 Setšusethe. Setšusethe o thathamana ke
 Ntsele, Ntsele o thathamana ke Mahale,
 Mahale o be a thathamana ke Manku
 Manku o thathamana ke Mokhatšō,
 Mokhatšō o be a tšuwē ke hoga
 Motšabe; leina la monna wa ga-
 quē e be e le Selene. Masanakele

856

K34/116

39

o be a tšene mosadi wa ga gwe
ga hafa Makwesele. Mathaha ke
Mokhomana wa ha Makhutšeni.
Selhesetše o be a tšene mosadi wa
ga gwe ga hafa Kaganya leina
la ga gwe e be e le Tšhune,
Mosadi wa ho hedi wa ^eŠhūšitše e
be e le Motšailane ngwana wa
ga gwe wa pele ke Mathēlāla;
Mathēlāla o šhathama ke Mmaphoša
Mmaphoša o šhathama ke Madine,
Madine o šhathama ke ^Kkhopi. ^Kkhopi
o šhathama ke Maloho. Maphoša o be
a tšene mosadi wa ga gwe ga hafa
Makhopa leina la ga gwe e be e
le Makhomane. Madine o be a e ne,
hasadi ha hēdi, Mosadi wa pele
e be e le Motab e be e le wa
ga Makhopa, mosadi wa ho hedi
e be e le Mašego, o be a e kwa
ga Maloka. ga maloka ke goya
ga Molepo. Mohwatšulene le Ntšele
ngwana wa hōna wa pele ke

856

K34 / 116

40

Maphuswane. Maphuswane o tšerwe ke
 hafa 'Thukhobela monna wa ga gwe
 e be e le Rasahame ha a gile
 Melhi (Metu). Melhi ke go ya thoko
 ya goya ga hafa Mametje.
 Rasahame o thathama ke Masanakele,
 Masanakele mosadi o tšene ga hafa
 Raganya, leina la ga gwe ke
 Mathuku. Masanakele o thathama ke
 Matsopha. Matsopha o be a tšene
 mosadi wa ga gwe ga hafa
 Mongadi. Ga hafa Mongadi ke
 khaiswi le khujaname. Soga
 Mongadi ha leina tau. Matsopha
 o thathama ke Manku. Manku o tšerwe
 ke hafa Mašumu monna wa ga gwe
 ke Mafela. Manku o thathama ke
 Mahoi. Mahoi o tšene mosadi wa ga
 gwe ga hafa Thole, leina la ga
 gwe ke Makoma ngwana wa ga
 gwe wa pele ke Selane. Matsopha o
 thathama ke Diketo. Diketo o thathama
 Mekiya. Mahoi o thathama ke

856

K34/116

41

^kkhati goha Mahela. Mahela o tšire
 mosadi wa ga gwe ga hafa
 Thobijane, o ile a thoka, o be a
 thathama ke Mathebinwa o tšire
 ga hafa Mathaba. Mathebinwa
 o thathama ke Penene. Penene o tšire
 mosadi wa ga gwe ga hafa
~~Thobijane~~ Thobopela leina la ga gwe
 ke Mašegwane. Mašegwane ngwana
 wa ga gwe wa pele ke Basitšana,
 o thathama ke Modupi. Modupi o
 thathama ke Diphasela, The lapô the
 Mohwathilene thepe. "A ge' Napjadi
 Napjadi ke le gana gae la
 tsengwane the dumutša goya
 holata." Satho hane le hane
 ha a gile mōwe ha ve go ke
 Thuduma, ha o ka melhe ga hafa
 mothabe. Ba hušwa ke ha makhutimi
 ge ha etha makhutimi ha feta
 ha ga moeng; ge motho a feta
 ga hafa moeng, o thina
 ga hafa moraha. Ba ga moraha

856

K34/116

42

ha a gile mōwe thefatene thewe
 mothō a rege go feta gōna a
 thina lekau, ge mothō a feta
 lekau. o thina mōwe go bego
 le thekalo the Banarene hafa
 matho. Thekalo the Banarene the
 a gilwe mōwe thefatene the
 me thewe ya bozolo zolo, go kwala
 gore halsi ha be ha eha
 gōna ka meera le ka dikhuni,
 le ge ha eya go fokola mathō
 a mathō ge le hoingo.
 ga pe go be go kwala kudu
 ka halsi hafa Mamodiila,
 le hafa Maligasa ha be ha
 a gile gōna mōwe thefatene the
 tswetō, ge e le hoingo, mothō o
 be a the a feta o be a thibela
 le halsi ka dikhemo le diphini
 tsa halsi, kudu ge ele nakō
 ya le thabula, halsi ha be
 ha thibela le mathō ge ha
 isa dikhemo the thea poue.

856

Mokhalabje Khabele.

43

K34/116

Be ke ditaha tša mekhalabje
 Khabele manoto ke matuba ve halo tšitšwe
 ke Mahjale, ge ve holla ho-dika
 moita pele e he e le Matsikinyane,
 e he e le morwa Mankane wa ga
 Makhabe, ve halo tše le ha quana
 ha Makhabe boquira, ve halo tše
 ga Makhabe ve halo tšitšwe ke
 mekhalabje Mahjale ge ve holla ho-
 quana moita pele e he e le
 Mokaile e he e le morwa Mahjale.
 Khabele o ho tšitšwe ka ditaha tša
 ntwa ga Makhabe le mahuru. O
 Makhabe o ile a lwa ntwa le
 mahuru haibe ha rata go tša
 naga ya ga gwe gone haibe
 dibjale tšitšwana. Makhabe o ile a
 gana le naga ya ga gwe.
 Ntwa ya thoma, ke mahuru ka
 go mo tšimoga, Makhabe o ile a ha
 fenyane, mahuru ge ha hana gone
 Makhabe o ha fentše, ha'ile
 ha tšoga haya naga ya
 Sabi kamatipato go rapa khosi

856

K34/116

44

Molamole gone a the go bathu'a.
 Molamole 'o ile a hit'a batho ha
 ga-gwe gone ha ye go lwa le
 kho'i makhoha. Mahunu ha tse ha
 ha ha e twa ka ditlunya le
 ka dikano; maite pele wa
 mahunu e le e le segwatagwa
 segwatagwatana. Mahunu ha tse
 ha holaya Makhoha, batho ha ga
 Makhoha, ha tse ha tshabeta
 godimo ga ditlata, ge mahunu
 ha hona gone batho ha tshabeta,
 ha tse ha huts'a gone o ka e?
 Makhoha? Mahunu ha tse ha hatwa
 gone le mofaile, ka ge e le ele
 gone ga ha mofaile, mahunu
 ha tse ha monyaka gane ga
 ditole tsa hame e le go ha
 holailwe ge ha mane, mahunu
 ha tse ha makhadisa thogo, ha
 thoga le yana. ka morago
 ya mame Mahunu ha tse ha
 thoma go lema naga yewe

856

K34/116 45

ya kxoi ^Mmakhoha h^A i^A ha e
 lema dihyalō t^A hōna.
 Mahumu ha he ha rapile le
 bathō ha Makhutšwi; ka yāna
 nakō yewe Makhutšwi gohe go
 lusa kxoi Timamogalo, bathō
 ha Makhutšwi Moeta pele e he
 e le ^TThetagwa makhōwana
 wa ha Makhutšwi. k^A mo^Ago
 ga mōwe ha halaili Makhoha.
 Mahumu ha i^A ha thōma le
 haga letswalō. Kxoi ya ga
 letswalō e he ele Mo^Aphōmed
 Mo^Aphōmedile Mamathola e
 he e le bathō bathi ha he
 ha ripagane diripa t^A pedi;
 ge ha hōna gore Mahumu ha
 thile ha nwa ha i^A ha thakā
 na yaha the thopha ka the
 thii gore ha khōni go lusa
 Mahumu. Nwa^A il^A ya thōma ke
 Mo^Aphōmedile kxoi Mamathola.
 Mahumu ha he ha nyaka

856

K34/116

46

thela ya go fetela Modiyakwe
 (Hearnsburg) le gone la ye tsonpane
 (Lyedoupe) magosi a we a mahedi
 haile ha gona mahumu gone
 ga re nyake thela e khala
 mowa gone ya rena. haile
 ha hata hata ha hana gone
 ge le ka hana mahumu le
 ha holaye ntwale ya thoma
 ke hata ha ga Mamathola
 ka ge mahumu ha le ha thomile
 go epa thela mahumu haile ha
 holana ke hata ge ha hana
 gone ha fela haile ha rapana
 ka hata gone ha le le
 magosi a we a mahedi. Mahumu
 haile ha lewara khoi Matshomedu
 le Mamathola haile ha romikwa
 pithoria (Pretoria) gone ha iswe
 khole gone, hata ha magosi
 a we a mahedi haile ha
 iswa ke mahumu go shama
 dipolase tsa mahumu, yaha

856

K34/116

47

ke moka utwa e fedile. Mahuru
 ha thoma go kwela pele le theba
 yena ya thoma, ya mawē
 Modiyakwe le goya mawē tšona.
 mahuru ha ke ha feditse letšaba
 la ga Leshwato. ha monago ga
 mawē mahuru ha thamile go
 ipa theba, baile ha thoma
 utwa ga khoši Ramapulana.
 ga Ramapulana mahuru ha
 lwele le yina ka gore a
 thebe mothelo. Ramapulana o ile
 a gana gore a thebe; go
 Ramapulana a ganne go theba
 utwa e ile ya thoma,
 Ramapulana o ile a fenyā
 mahuru. Mahuru go ha thone
 gore Ramapulana o ha fentše
 baile ha thoga ha ya go
 rapa dira ga Molamele
 kamatipato le Mapulanene. Bahe
 ha eya go rapa Mathakane a
 noka ya Mathatsungwana le

856

K34/116

48

ha ^Mmothelo, le ha ^Thaga ^Tthukhuma
 go ^Mmabuni ha hoile ha
 e the go ha thafwa le
 Ramapulana gwa thena
 honifi go ^Mmabuni, maeta pele
 wa ^Mmabuni e he e le ^{kinini}Paulo
 krossi go ha bone honifi,
 Paulo ^{kinini} o ile a thogela
 Ramapulana, honifi hothe ho
 e kwa ^{kinini}khphetowne (Capetown)
 ho he ho thib gore mabuni
 ha hitwa ke ^Mmaesemane gore
 ha the galwa le bana.
 Mabuni hoile ha thoma utwa
 le ^Mmaesemane, ya ha utwa
 ya ^Mmabuni le ^Mmaesemane.
 Mabuni hoile ha fenywa ke
^Mmaesemane. Paulo ^{kinini} o ilpe
 a holawa ke ^Mmaesemane.
 utwa e bile mowe gwa go
 sala go elwa ^Mmaesemane
 fela, Mabuni hoile ha sala
 ha elwa le ^Mona ^Mmaesemane.

856

K34/116

49

Mahuru ha he ha sala ha e-
 lwa le haka Makhoze, khabele
 o tswalwa ke Mosalabitso
 Mosalabitso o tswalwa ke Magene
 Magene o tswalwa ke Thebene wa
 go tswala Thebene ga a the bege.
 Thebene o be a gile Mapulanene,
 o ile a thoga Mapulanene kage
 go be go elwa ntwa ya
 Mapulana. o ile a falalila
 nageni ya ha Makhutimi, kage
 go be go hlabwe papa gwe,
 gona mowe nageni ya
 Mapulanene. go be go hakwa
 hoga hiya Mapulanene, go be
 go elwa Nyepedi. go be hane
 gone Thebene o hwile kage
 ha etha mona Makhutimi.
 Mosalabitso o thile a ga mowe
 ha re go ke Mahume. go a e
 Mahume go be go husea kosi
 Timamagalo. o ile a thoga
 mowe a ya pele ga mowe.

856

K34/116

50

ke mōme a go thaka gōna.
 Monwa Mosalalitis ke Mathibele o
 thathama ke Matwale. Matwale
 o thathama ke ^Kkhabele^{II} ^Kkhabele
 o thathama ke ²setimela. Setimela
 o thathama ke Manupeni. Matwale
 o be a tsene mosadi wa ga gwē
 ga haga Nakampi leina la
 ga gwē e he e le Masii.
 Masii papa gwē e he e le ^Kkopas
 mmagwē e he e le Morahane.
^Kkhabele, o be a tsene mosadi wa
 ya gwē ga haga ¹ukhoka leina
 la ya gwē e he e le Matjati.
 morwa ^{wa} ga gwē ke Matwale ^{II} Matwale
 o thathama ke Nkhani. Nkhani o
 thathama ke Mogab. Mogab o
 kwa Balobedu. Mogab o thathama
 ke Ramokane, Ramokane o thathama
 ke Mokawane, Mokawane o tsene
 mosadi wa pele ga haga
^M mamasheta e he papa gwē e le

856

K34/116

51

Nakampi. ^speke morwa ^{wa} ga gwe ke
 Mosababitsi, o thathama ke
 Mokhanoe, Mokhanwe o thathama
 ke ^kkhabele o a gile Mathomelone;
 Mosababitsi le yina o a gile
 gona Mathomelone. Mathomelone
 go wa pe the le ga ^mothabe.
 ke ^kkhaiswi le gona, go feta
 noka ya morala e da e lebile
 thoko ya ^ho thabela tsati mowe
 go a gile go ^kkhabele. ^methene ya
 bogolo gale, gale e de gane ga
^metha ya halsei. ^kkhabele ke wa
 ga maletso, baga maletso haphoya
 Bokone; ke ha hina phuti.
 The veta theve: "^kemma modipe,
 modipe ke le ruta ^kipi la bokone.
 le kokathula haimana. gape
^kkhabele ke ngaka, ka lona
 haka lewe goile gwa thuma
 motho mothene wa ^ho ^kkhabele,
 motho o le a thile go khopela
 dikhagara gore a ~~le~~ la olwe

856

#34/116 52

ka ge go be go ene motso
 wa go thabja ga ga ho
 motso yowe, Makhokolo wa
 go tha go khopela dikhagara
 e be e le Madimabe, o be
 a thile go khopela go phetolwa
 ka dikhagara. phetola ya
 khahle, phutulla moraha ke
 stelene. Madimabe e be e le
 wa ga moraha. bithako tsa
 ga go dipe: "gore byalwa
 gae ga ga go." Madimabe o
 ile gawa gore byalwa ho
 gona. ngaka ya re khopela
 re difone, mangaka a thale
 bithako diwele lewelepe ngwana
 moraha, byalwa o tha ho a-
 mogela ge o thera gae.
 Madimabe khopela dikhagara
 fatho re dikwe, e e, hokae
 hothomi? hokae kya hana!
 wayaaa! bithako dine,
 morawana, o laola ho phela

856

K34/116 54

waya a a; Ma dim ahe. o pasope
 sca hona, tsatši le go the
 lla go menopa, o the thabega,
 le mpengiri mothene go bolila
 ngaka, hošego go kata
 khapa mothene wa ga go,
 sca hona, phuti ya mosadi
 e re ga o phle, se a hona,
 dikhagana di tata wena
 tsatši le o thogo nwa byahwa
 ho the go dula makubene.
 e ke o re: mowe o dula gona
 o tsoge hošego o the hona
 thengwe ke o wa modimo wa
 ho papago, sca hona.
 dikhopela re dihane waya a a!
 the vakela mmeli wa ga go ka
 phoko, le mo mothene, o the be
 o the swela ke mothe. dikobō
 dikile tsa a swa, dikhopela
 re dihane, nana o kile wa
 hona thengwe? E e go bolila

856

K34/116

55

Madimabe le haka dikhomo
 mathene. Ec' oikhomo di kuu tsa
 fiswa ngwana go papa gwê a tha
 phela. Le haka tsôna, ntwa ke ye
 khelo mothone mpotse, go habela ngaka
 ke laola magaha theju thêre kang
 ga tha tanya thelo thape kii
 the tantse ka tora o lora dikhomo
 Madimabe, ke hona batho ka
 pheko, ditshako dipe borokô tya
 pudi bokwa thakone, wêna
 borokô ga o ho hône hošego,
 the pela o a pane pheko
 mogolone o the kaba haloii;
 pheko ke the tshia tha modimo
 wa ho papago, o the hona
 ho kaone ge e le nna
 nkare go byalo wêna Madimabe
 bo thomi ga ho gôna, o the
 pha ke modimo wa ho papago,
 the pela o thabe khomo le
 lithene la papago le the hona
 ho kaone ge o tha bile khomo

856

K34/116 56

le a pane marala kamoka ga
 lena. ho phelo go o thaka wa
 thaba khomo o ka the phele."
 go bo lela nna ke bona ka/di-
 khagara go di wela mola fatho.
 diwe: "mpenfene ke le role le go
 the la utswa di thaka le lifa
 ka the topo, ka ha mo thowa
 ke lifa ka the topo. ke va go
 dikhagara di mpotša go di wela
 wena o re ke ne? go ho tsisa
 ngaka. mokhekolo "A/rc: "a ke thebe
 go e le go thowa gona ke
 thoilwe ke the gelwa dikhomo
 ga e le nna ke phela ka
 nna tha tse. ke khopela wena
 ngaka, gore o nthuse ka mowe
 o ka khona go ka gona,
 go hane go bona wena go ke
 se the ke thile go wena, ke
 bona gore ke ya the phoga."
 ga e le nna ga ke bona
 dikhagara ke re the pela o

856

K34/116

57

tša he khomo ye ntšo o tše
 hōna ho phela, Papa go o be-
 laela khomo, ge o tša hile
 khomo, o a pese hana ha ga-
 go marala matšo gone a hōna.
 ge e le rena dingaka ho phelo
 re a tšene le tša ka dipheko
 gore moloi a sitwe go thena
 mo + thene. gape wena madimabe
 ha go tšoitse ka ge o ene
 dikhomo mo + thene wa ga go,
 le hana ha ga go ha
 tšoitse ka haka la dikhomo
 tša ga go. hošego go tše
 pela phini gare ga mothe
 wa ga go, phini e nyaka
 wena le hana ha ga go.
 wena o rene? ge o tše ya
 pašapa o tše hūwa ka ge
 haltho ha ere le go tšaha
 ga o tšabe dikhomo tša ga-
 go, phini ke ya mosadi wa
 mind khomo o a gile le wena

856 || Mokhalabje ^{K34/116} Moreme. 58

Tše ditaba ke tša Mokhalabje
 Moreme, Moroto ke Mangama, bagwera
 bapantsopi mošwa Rakholokwana, ve
 bolotho ga Nkwana, ge ve bolla
 moeta pele e be e le Motšhapi.
 Ke bolotho nošame ya salate.
 Moreme o tswalwa ke Moloko,
 Moloko o tswalwa ke Mokhenene,
 Mokhenene ga go the be ge gove
 o tswala ke mane! Moloko o be a-
 gile sokone. Moreme ke Lepulana
 o lho gile Mapulanene wa fapatla
 mono Makhutšui. ge ve thile
 mono Makhutšui, ve thile va aga
 mothe wa vena ka fathe ga
 thaba ya Rakubu, khaisui le
 mowe go a gilego Mantjana.
 ka mora go ga mowe ve ile
 wa fallila Bolobedu. ge ve le
 Bolobedu, ve ile va a ga mowe
 ha vego ke Mokometsi. Mokometsi
 ke mowe go bala ilwego
 khoši ya halobedu gana.

856

K34/116

59

Moreme o thathama ke ^{selethwane} seletshane.
 Bolebedu re ile ra thoga ra
 boya Makhutsui ra tha ra a ga
 Tsolamethi, ge re ~~le~~ thogile
 Tsolamethi, re ile ra a ga mowe
 ha re go ke Dithadini. Dithadini
 ke fathe ga thaba ya Ratubu,
 khaisui le nokona yewe lima
 la yona e le go Moswaswa,
 ga a le gona mowe Dithadini
 ke ge go thaga ntwa ya
 Bakhaga; re ile ra fallila
 nagene ya Marotene Marotene
 re ile ra fetisa mo ngwaga ye
 me bedi gona, ra boya ka
 ngwaga wa hore ra boya
 gape ra thwa gona mola
 di nthone, tse xwe re hego
 re phela go tšona, ka mo-
 rago ga mowe, re ile ra falli-
 la Mapataganye e be e le
 ka the lomo tha ngwaga
 wa 1915. Mokhalahje Moloko o

856

K34/116

60

ile a thoka gona morwa.
 Mapataganye morwa Moloko ke
 Moreme, o tšere mosadi wa ga-
 gwe ga haga Malatji leina
 la gagwe ke ^{khukho} papa gwe
 ke Matebele mmagwe ke Motjati
 e he e le mophalaborwa e
 he e le wa ga Mathipa
 ha hina Noto. Morome o thatha
 ma ke Moto. Moto o thathama
 ke Thahakholo ^{Thahakholo} o thathama ke
 Magatikele ^{magatikele} o thathama ke Matiti
^{matiti} o thathama ke More ^{More} o thathama
 ke Morwane. Matiti mosadi o tšere
 ga haga Moagi papa gwe ke
 Dikutwane morwa ^{gagwe} gagwe ke
 Mokhese o thathama ke Mothethi,
^{mothethi} o thathama ke ^{khakantjane} khakantjane;
 o tšere mosadi wa gagwe ga
 haga Moropane leina la
 gagwe ke Mamoneka papa-
 gwe ke Mametje ha hina Tau.
 Khakantjane morwa wa gagwe

856

K34/116

61

wa pele ke Mothethi o tšene
 mosadi wa gagwē ga haga
 Mathakō leina la gagwē ke
 Mahotō papa gwē ke Tshoga
 wa ga Mathakō papa gwē Mathako
 ke Boledi ngwana wa gagwē
 wa pele ke Mpapele ha a gile
 Tsokuni. Tsokuni ke pele ga
 haga mothabe, ka thoko ya gaga
 horwa ha mowe go a gile go
 haga mothabe. Morome o a gile
 mothe wa gagwē ka fathe ga
 thaha ya Theihane mowe go
 be go bhekobha Balloone,
 mowe go kile go gwa thōma
 ntwa ya pele ya Maswate go
 ha tha gila ha^Mmakhutini,
 ke mowe leina la gona ha
 ve go ke Morakone, gaha ga
 Marakone, haho ha^Mmakhutini
 ha ile ha thiswa ke molapo
 wa Moswaswa go ha the pholo-
 ga ntwa yime ya Maswate.

856

K34/116

62

Ba ile ha ya mowe ha re go
 ke L^hewa - Lemolova. ke mowe ha
 goha ha utama gona. go ha
 pa thutwe ke Maswatsi a we a
 go ha, tha gela e tha le
 ka motshana, hontsi hja batho
 ha ile ha makala go ha bona
 Maswatsi hapele di kukutwana
 di thagone le maotone a bona.
 Batho ha ile ha the ke ha
 pha kisa go smoga gone ke
 Maswatsi, gape Maswatsi ha he
 ha liya kati le gona mowe.
 the farone tha mowe go he go
 go a gile mokhalalje Marakone,
 yowe e he go e le the nkhottha
 na tha haphakhutimi go ha
 tha a gile Thegošana, gona
 mowe ga Marakone go ne le
 mahitha a batho ha ga
 Motshana, a mowe nkone ya
 thaha ya Thehane, le hitha
 go the hega kudu ka la

856

K34/116

63

mokhalabje Mphokoto, youe e he-
 go e le yo mogolo ka mahaka
 a me nguaga ya gagwe.
 Ba ga motshana ke mowe ha
 fela go ha e ya go phasa
 dipheko gona, ge ma luelhe a
 thata file hanene ha bona.
 Le hono mahum tra go a ge-
 le the ka the ratha go thoma
 ka the lemo the tha nguaga
 wa 1950, tha ratha e kha o la-
 nya naga ya Balloone le ya
 Makhutini, gona mowe go ne le
 le ha tha, go methe me thapu.
 The lepoti tha ha ga Morome,
 the re: "Re baya Bokone hja
 ma nakana tsa pudi, o the
 hore naka tsa pudi go ha taga
 gana holwane ka gare ho
 gona." Tha loso ke gore; o
 the hore methe go ha taga-
 na utwa e gona gare ga
 methe. The re: the ha ga

856

K34/116

64

Morome ^tthe ve: "Re hōya
 Mama gukhulije ho o ka ma
 tsakwē jafōla khomo mphafudi
 le swa-fo re diye morwane,
 re batho ha re ho yago
 the diherere the methi a phepa,
 the nwa ke ha ha hōthe
 fela, ba hōthe ha ka liluša
 mahilu, re ha re the pogo
 ka le hese fela, metho nkho
 a le gōna, Age, mo ga-
 pudi, H^a ge, motheljana." The-
 reto the we ke the mokhalabje
 Morome ge e ha a e thuta
 methene ya ge ha e ke thile
 ma ha kine a ge go limwa
 di kōsa tša ho golo golo, ge
 ha the na-gene ya
 Mapulanene go e su gwa
 thera dintwa tša Maswale
 ha we ha go phuma le
 fathe la/Mapulanene methene
 ya ho golo golo.

856

K34/118

65

Mokhekolo Mokolokoto

Tšc ditaba ke tša Mokhekolo
 Mokolokoto wa ga Motshana, moroto
 ke Magakwa ve ile ra gakola
 moraka wa Timamogolo ka Thegorwana
 mo ve holla, Mmosone wa mowe
 Thegorwana ve he ra hlotšwa ke
 Timamogolo, ge ve holla byak
 Mo-lobe e he e le Mantjana
 Mmagwa e he e le Theathole.
 rena Magakwa, ve thathama moroto
 wa Masole, ha thathama ke
 Madikwa, ha thathama ke moroto
 wa Matuba. Mantjana papa gwé
 ke Matsole. Diose Mmagwé ke
 wa ga Thebela, Matsole ke mogole
 wa Ntilane; Ntilane ke wa ga
 Motshana ha khoma ha Maku-
 tšui, Matsole e he e le wa ga
 Thebela, Ntilane le Matsole ha
 thathamana ka ho mmagwé-
 hōna, Mmagwé hōna e he
 e le Ntšipulane^I e he e le
 ngwana Thebele. Ba he ha

856

K34/116 66

a gile mowe linna la gona
 e be go e le Thekothopyana,
 ka thoko ya ho thabisa lja
 mowe go be go go a gile khoi
 Timamogolo ge a the Thegorwana.
 Ntilane o thathama ke Mathuhu
 goha Maphoo lewa go thumile
 la Maphoo, Mmagwe ke Ntipulane.
 Timamogolo, bogosini lja gagwe
 o be a phela e le mokhalabje
 wa go the paba a pere lpa.
 le ge e le mothe gare, gape
 ge mothe e be o ka mona
 goha wa thakana le yina o
 be o kane ke mosadi ka
 diapane tsa gagwe o be o
 ka the setse gone ke khoi
 o be a kwana le gone a the
 paye mowe the thokwene tha
 thaba ya Thedikwe, ke mowe a
 be go a phela gona.
 Timamogolo o ile a tswa ge
 Rakholokwana a the Thegorwana

856

K34/116

67

ge a huile, batho kamoka
 ha ile ha ruala mexini go
 fithela the lemone the hohedi
 go^{be 3°} ile thwe, ge motho a he a
 ka bonwa a konile o he a
 lefiswa ka khomo. Rakholokwana
 go a duba the tubone the
 hagoši, batho kamoka ha ile
 ha thala khōšō, dikhomo di
 he tōa thabja. batho ha mathoto
 ha ile ha isa mahjalwa
 le dikhomo. Rakholokwana o ile
 a bewa pele ga batho
 gore a ho nwe ge a le
 mowe pele ga khōšō, batho
 ha he ha khama, ha beya
 le ma thakala gedimo ga
 gagwē, me khoši e le mekhoši,
 ha go duba khaiswi le yona,
 hōna ha he ha fofora
 ma thakala ha leti ha
 dimaka e le hōna; diphe
 koretsetše---! k^kore tsetsetše - - -!

856

K34/116

68

go jithuba go a iswa nthone
 ya gagwe ya bogosi.
 Ntšobethela wa ga Mathaba,
 e he e i motswani wa
 the foka. Ntšobethela papagwe
 ke kokobela, le le ngwe liwa
 ke khwalayasika e he, e le
 mogole wa Thusewane. Methone
 yeno o a gile mothe wa gagwe
 le mowe go a gile go h. h epono.
 ka morago ga mowe, o ile
 a ya go dula mowe ha re go
 le Mokume, o the gona mowe.
 gona, mowe go a gile go
 *Thusewane maswabi ka ile
 ka tha gila ha ga raganya
 Ngwana wa Thusewane wa
 pele ke fodi o tšewe ke
 Manula ha a gile mowe
 go a gile go ha moata o
 thakama ke Mathele^{yatebele} o thakama
 ke Mamedi^{Mamedi} o thakama ke
 Ntšobethela. Mokolokoto ke laMathe

856

K34/116

69

la ha Makhutšwi, ka go theka go ga
 Merorô ya go rita the ga the Nkokoi
 ga the go ro gile ha khatalaje ha
 litsa yina go e he yowe a tha
 go go thoma go ha rilla mmino
 ya thoma ga go mokh^{ekolo} wa go
 the^{ebc} melao hiale ha yina gape
 gape thenkoki ge the thile ga the
 kwane le motho wa go the thibe,
 ka mowe thoma the rita go ha
 gona, ge motho a ile a the ke a
 kwana le thoma, the a thoga/tha
 siya hale ha fepetšai Mokoloto
 o ga kolba le hanna ge ha
 phosa ha mmino ya the nkokoi,
 the nkokoi ga the ha yina ge
 a the a rilla, o r: "yaa we
 nōni yaka, yaawe makologelo,"
 hiale hiale, ka ge a the theha.
 Mokoloto papa qwe ke Mphokolo.
 Mphokolo o tswala ke katoki gaha
 Mankwanyane, ke haga/motshana
 ha hina khomo ke hawe ha

856

K34/116 70

boya go ^Tthethopone, ^Kkhothoki o
 ile a ^Tthutulo ga ^mmogatla malome
 wa gagwe a re: ^Kke ^rromela thupê,
 tha malome ga a ile a thoka
 leina la gagwe e he e le
 Nguanankwana, leina ke ^Ttheloi.
^Kke yowe wa go ^Tthinelwa ke ^Kkhothoki
 ha he ha a gile mowe go a
 gile go Mantjama yowe a gile go
 fatho ga ^Tthaba ya ^Tthetbane
 khaiswi le nokana ya Moswaswa.
 ho mowe go kile go gwa a ga
 ha ^mmakhutswi ^mmethene yela ya
 dintwa ^tta maswatsa a pele.
 Mošotho ^mmowa ^mmarakene wa ga
 moagi, le litha la gagwe le
 le mowe ha re go ke ^Tthubolaya
 pudi. ^Tgo kile ^mmethene yela ya
 khalekhale, ^mgwa ^mbusa khosi
 ya mosadi fela o he a tswa-
 rethe mogolo wa gagwe the-
 tulô tha bogosi, mosadi e he
 go busa ^Tthetgothwe ^kkhaitledi

856

856

K34/116

71

ya Diocesa, ka malapa, go kwata
 gore mosadi yowe o be a e ne
 sporo pušone ya ga gwe, leina
 le le ngwe e be e le
 Manasana. Manasana gaha
 Theagothwe mmaqwe e be e le
 Nguanatafa wa mokhadi, mothekolo
 yowe mokhadi o be a e kwa
 Tswapone, o be a buša the haka
 the the kae, go fitšhila ge
 Thekhalabyana a gaha a thina
 ho gošini hya papagwe
 Timamogole, ga go a ka gwaha
 le mptšefere ka ge e be e le
 gore hitho hantšhuti hahle
 ha the the the gone tha
 hōna, ga pe hitho hapele
 khoši o be a the ya dumpelewe
 gore a tšiyi mosadi mowe a
 hōna go khantšhē, ha be ha
 gana go the hiale ka
 methune ya hyanō khoši
 a tšiya go mowe a r ataggo-

856

K34/116

72

gōna, hō gōsi hīa hīanā ga
 ho hīalo ka hīa ha golo golo.
 Methene yino, khoši o the tšiyela
 mosadi ka go ratana le khambē
 mowe a hō nago a kha thwa
 ke khambē, ke mowe go hantšago
 phapanō ya hōgōsi hīa hīano,
 khoši hā methene yino, hā a
 ro gile me khwa tja ha golo
 golo ha ho nene, khale khale
 khoši e be e thwa methene
 ya ho khōmana gone a tšiyē
 gōna hasadi ha we ha the
 the ga go ka ho nena hīa
 ha kwadi ha hōna. ke
 mowe go he go go thene mpere-
 fere ka gone ha be ha latla
 thela ya ho gōsi hīa hōna
 le hana ha ho nene ha
 be ha tšiya hasadi ha
 hōna ma lapone a ha
 khomana ha hōna, ka
 go the hana ga hōna.

856

Mokhalabje Segasife.

K34/116

73

Tše ditaba ke tša mokhalabje
 Segasife wa ga Raganya, moroto
 wa gagwê ke Makhau, ge re
 holla moeta pele e hile Moswele
 e be e le morwa Thetagwa
 tša Makhutivi, morotene wa rona
 ge re holo tšwa, re ile ra kha-
 oga di nipa tšenne, e le ka
 haka la go thala ga rona,
 re be ra halotšwa ke Rakholokwa-
 na, moroto yawe e mone.
 Moroto o mongwê o ile waga
 go holla Lephakî, ba go holla
 Lephakî, moeta pele e hile
 Moswele, Moroto o mongwê o ile
 wa išwa go bolpa ga Nkwana;
 moeta pele e be e le Makhake.
 Ba goga Thethopone, moeta pele
 wa gona ga ka a thalošwa
 Mokhalabje wa go fiwa kōma e
 hile kapei, e be e le wa/ga
 Motshana. Ba gošala ga
 Mokhalabje Rakholokwana.

856

K34/116

74

moeta pele e hile thekhalajana.
 Ba ile ha hōna gone hadika
 ha ka tšuhana ka go thala
 ga ha hodi. ge mevato e we
 e bolo the, e ile ya a lošwa
 tsatši ka letho, re ile ra hina
 Matsentse re fe go go thi, re fe
 khonone ya Rakholokwana, ka
 go hina matsentse, re be ra
 phalwa ke tsa khōrō ya ha
 mošata, ka go letša dinaka.
 Ba go holla lephatši, ha ile
 ha phala ha khōrō ya ha
 mošata ka go khōna go hina.
 Mararakanya re ile ra ha
 felō go thi le ge re hōga
 kōmana, re ho gile felō go
 thi. ge re hōga kōmana,
 mmodi wa the alo gane o
 ile a re ge a e kwa golla
 ga kōmana, o ile a tšaha,
 hanna ha ile ha morakiša
 a ha šiya ka lebelō.

856

K34/116

75

Segasifê o tswalwa ke Paulo.
 Paulo o tswalwa ke Malotho.
 Malotho o tswalwa ke Dikolwana,
 Dikolwana o tswalwa ke Pititone,
 wa go tswala Pititone a the hege.
 Malotho o he a gile mothe wa
 gagwê mowe ha vego ke Letau,
 mowe go nogo le merakô le
 methapu le difaiye. Pititone o he
 a tšene mosadi wa gagwê leina
 la gagwê e he e le Paulo o
 tswala ke Maphatho, e he e le
 ngwana wa Mokhatho papa gwê
 e he e le Kolokotela (Crocodile)
 Paulo le Malotho, ngwana wa
 hōna wa pele ke oile oile o
 thathama ke Mokwape o tšenwe
 ke mokhalabje Dipanana. Mokwape
 o thathama ke Segasifê, o tšene
 mosadi wa gagwê ga hoga
 Makwala leina la gagwê ke
 Mphukhele, mma gwê ke Maposchube,
 o a gile mowe leina la gona

856

K34/116

76

ha rego ke Tolwanene, ke khaiswi
 le mowe ha rego ke^kkokoko;
 ke khaiswi le noka ya thezwa;
 ka le le ngwe leina ke Nokwe.
 Kokoko, go hata game le mowe
 ha rego ke^kkitiki, go kile gwa
 a ga Mantjama ge a tha ko
 thoma go tho gela ha^makhutsi.
 go tumile kudu ka mokhalabje
 yowe e le go e le wa ga
 Raganya leina la gagwe e le
 go e le^kkitiki. Segasife ngwana
 wa gagwe ke Elizabetha, o thathama
 ke Oile; hana wa segasife
 hontsi hja hona ha le
 ha thoka; Oile o thathama ke
 Pititone,^{pitsitene} o thathama ke Francina,
 Francina o thathama ke Rouben,
^{Rouben} o thathama ke Lethowana.
 Segasife o a gile mothe wa
 gagwe mowe ka leina e le
 go Masidu. gabe go a gile
 monna wa ga Raganya leina

856

K34/116

77

la gagwe e le Masitu, ke
 thaba, e ne letswai. Letswai
 le e feile godimo ga maboti,
 le the biga methene ya thale
 ka ge le he le thusa batho go
 loka merogo ya bona ka lona,
 methene yino le the bja kudu
 ke dipudi le dikomo. Letswai
 le we le honwe nako e thi
 le lewe le hego mowe ha e go
 ke Mamolomo. Fela go ilwe
 gwa ratwa lewe le he go
 mowe Mamolomo. Batho ha ile
 ha the geta le we le hego
 mowe Masitu ka yona nako
 yewe ya ho golagolo,
 diphofolo dihe e tse diuti
 gona mowe godimo ga thaba
 ya Masitu, diphofolo tsa
 mowe Masitu, di ile tso tshaba
 batho ka ge e he ha
 dibolaya go he go
 kwetswa mathabo, dikome,

856

K34/116

78

Dithou, Sinkwe, Ditau,
 Mataga, le dipuduhudi, di ethe
 go di hōna h'atho h'a tshaha
 go fihela Molalane wa mowe
 ha re go ke Lorraine Lorraine.
 Ka the lemo tsa ngwaga wa
 1918. Mathabo a he a tsa hantwa
 hwetšwa gona mowe Lorraine.
 A ile a fjala fjala ka the-
 lemo tsa ngwaga wa 1932,
 go go sithe go thile h'atho ha
 Makhutšwi, go ha tso gile
 mowe Thegorwana. Thabane yewe
 e the tšwa go ka leina
 la Masilu, ke yewe e di lego
 thefatē le thaha ya Lekhane;
 leina la thefatē ke Thefatine tsa
 tswetē, gona mowe, thefatine,
 go ne the kolo tsa Banane
 ha ga Thekororo. The the ya-
 mile ka thaha e-we e le
 go Mauhanene, thaha e
 ditšile bo-phava go fitha

856

K34/116

79

ga ha ga Moraha; gona
 mowe khaiswi le the kolo, mothala.
 hje segašifi o ga šitšē
 di phenešpola tšē diputši godimo
 ga yōna thaha e we ya
 Mauhaneni; peu ya tšōnd, o ile
 a e fiwa ke mokhalahje Samuel
 wa ga raganya Samuel a di
 filwe ke Tafeta wa ga Letswalā,
 peu o ile ~~le~~ e fiwa ka the-
 lemo tha nguaga wa 1929.
 e le di faro tšē phutha go
 me uwana e me hedi (8). go
 the geta ge a #^e fikwe, o ile
 a di gaša mowe go the pela-
 go methi, ge a hōna di the ga
 phule ga hothe, o ile a di isa
 mowe go hūgo le khwara, gona
 a hōna e le gore diphele ga-
 hothe, go thōma ka lona
 le haka lewe ya ha di
 kwela pele, methene yimo ya
 the lemo tha nguaga wa

856

K/34/116

80

1950; K. ^{to XI} tše e hōna la go
 e tše diputši, Segarifi o le kile
 le go gasa me futa ya di hjalō
 tše di ngwē, mowe mo edine
 wa nokana ya Malobe, dipawa-
 na le feu ya Mōha. go tho ga
 the lemone tha ngwaga wa
 1950. Segarifi o ile a ro rela
 mothe le ~~di~~ feu tša gague
 mowe go simi gago nokana
 ya Lekau, gōna, go ya thoko
 ya thase ke nokana yeve lina
 la yōna e le go Malobe,
 Malobe e tšhwa ke Thegwai,
 Thegwai e tšhwa noka ya
 Makhutšwi. Leina la nokana
 yeve: ha re go ke Malobe, le
 re lethe ka ina la mokhotolo
 o he a hitšwa gore ke Malobe.
 O ile a tho ka gōna mowe,
 go he go kwala gore ke
 Moloi wa gōna mowe Malobe.
 Me-thene ya khale khale, ge

856

K34/118

81

motho o ge a ka di kela
 lwa ke le tšaki, a the khole le
 mowe malobe, ge o thōma go
 the na mowe Thafalimphatšwetš
 the t'kwa ka the poro the mo-
 thala wa khomo ge o lla e le
 gore e tša gšwa ke haloi
 ha we ha guta wa go ma lōoi
 gōna mowe ma thwene wa le-
 ha the lu mowe malobe, gape
 go kwalala ka khomo ya phaswa
 yewe e he go e le ya/ga
 Mamodila yōna ge e le
 paka tša hōšigo, e he e
 telfa h'alo ka the le the the
 ke go the ka khona go
 nīmelwa ke h'atho ha ha ka
 fitha go ma some a ma ntšī,
 ge e hōna motho e he e
 thōna gore e mo ratšī gōna
 mowe ma thwene ke hōna ke
 Mamodila le ha gšwa ha
 ga gšwē ha we e le go/haloi.

856

K34/116

82

Segasife o tha losa ka
 ditaha tsa monna yo mo ngwe
 wa ga Malepe lema la gagwe e
 be e le Halahala, o be a mowe
 ga haka Malepe ma thune ya ge
 go busa Timamogolo, a tha a gile
 ka Thegowana, Khosi Malepe, o ile
 ge a le mowe nagine ya gagwe
 a kwa gore nagine ya gagwe go
 ne the nkhothana, e be e le
 yina monna yone e le go Halahala
 o be a gile nagine ya Kamalpe.
 Halahala o ile a tho ga gae
 ga/gagwe a e pheto sa gone a
 Je hatho, Halahala o be a
 ra kisa ha simanyana ge ha
 ile phulone, ya dikomo le dipudi
 ba simanyana go ha fudisa
 ma ruwo a bo papa gwe hona
 Mokhalalije yone Halahala o be
 a ha ra kisa ka mofha, ha-
 simanyana ha ile ha hona
 mowe a be go a duba gona,

856

K34/116

83

ha simanyana ha ile ha hotša
 ha tswadi ha hōna gore
 monna yo mo ngwē ge re le
 phulone, o ya re tšo phwa, Ramalipe
 a kwa moduma dumō ka monna
 Monna yōwe Halakala, gore
 ha simanyana ge ha le phulone
 ha ra kiswa, Ramalipe le yōna
 a ha a kwa taha ya monna
 yōwe Halakala; Ramalipe o ile
 a hitša hanna ha naga
 ya gagwē ka moka gore ha
 ye le ha simanyana phulone,
 go hōna monna yōwe a ra-
 kisa go ha diša, ge ha ile
 phulone, hanna ge ha ile le
 ha simanyana, ha ile ha
 šala mo rago ga ha simanyana,
 ha simanyana hōna ha ile
 ha eto pele le dinuwa tša
 hōna. ge di nuwa di fula
 di libile gōna mowe go be-
 go go duba Halakala, ha-

856

K34/116 84

šimanyana ha ile ha rakišwa
 ha tša ha feta hanna, ge
 hanna ha hōwa Halakala,
 yēwa ge a hōwa hanna, ga a
 ka a tšoga hanna, ge hanna ha
 hōwa Halakala a e tša ha ile
 le hōwa ha mo tšaba. Halakala
 o ile a rakiša hanna le
 ha šimanyana ha we e bego
 ha e tšaga le ha šimanyana.
 Halakala o ile a ha rakiša,
 hanna ha ile ha hōša
 Ramalpe; Ramalpe ge a kuele
 gone hanna ha gagwē ha
 mo tšahile, Ramalpe o ile
 a khetha hanna ha hangwē
 gone ha ye nagera ya ha
 Makhutseni ge be ga Halakala,
 Khosi Timamogolo ge a kuele
 ka mowe Ramalpe a tši lego
 go be ga; o ile a romēša
 motho wa gagwē go ha ga
 raganya, ha we e be go

856

K34/116

85

ha a gile mowe Lokau, ha ga
 Kaganya ha ile ha khetha
 Masogana a mararo, e le e le
 Manowele, Agose, le Malotho ha
 be ha khethwa ke mokhabahjē
 Dikolwane, masogana a mararo
 a ile ha fiwa motseta wa
 khoši yōwe a be go a re ntlwe
 ke Timamogolo, motseta wa khoši e
 be e le Makhale goha Mokhōrō,
 wa ga Kedimo. Masogana ha
 ile ha thupela le Makhale goya
 go Timamogolo go ha thone gae
 ga Timamogolo, o ile a bōra
 Manowele, Agose, le Malotho gone
 le ya ga Kamalipe gone le the
 nkhotwana, ha re the thopha
 ha diša go ha le phulone,
 go ile gwa ya Makhale, Agose,
 Malotho le Manowele le ha ha
 ngwe, ha ile ha fiwa the
 thunya ha ile ha thupela le
 harwa hawe ha ga Kamalipe.

856

K34/116 86

ge ha there nage ne ya ga
 Ramalpe, ha ile ha iswa mowe
 go dula go Halakala, ge ha
 thoma go thina mošaseni wa
 monna yöwe Halakala, a ha
 hōna. o he a tha thoga
 libake ge hanna ha mmōna
 a tha ina methe moloka wa
 libake, Manowele o ile a mo
 thunya ka the thunya, ge ha
 mmolaile ha ile ha mo tho gēlo
 gōna mowe mošaseni wa gagwē.
 Banna ha ile ha hōyēla go
 go thi hisa Ramalpe. Ba
 makutimi ha ile ha gōna
 ha hōya gau ge ha hōile
 ha ile ha thi hisa Timamogōlo
 gone re myone re mōlaile, ka
 mo vago ga mowe, Ramalpe,
 o ile a sāla a rōma gape
 batho ha gagwē go thisa
 khomo ya go le hōya ka
 yöna go Timamogōlo.

856

K34/116

87

ge khomo e thile, Timamogelo
 o ile a rōma motho wa gagwe
 go Ditokwane gore ke nyakha
 masogama aisho gale. ge
 masogama ha thile khonone,
 ha ile ha thi hiswa ha
 gore khomo ke, e kwa ga
 kamalpe ke ya go le le hoga
 ge le ha mōke ha go ha
 la mōla Halahala, ge le mo
 thuntū. E tha hōne, khomo e
 ile ya thalya e tha hōla
 masogama a we a go thabana
 ga kamalpe. go thoga lōwa
 tōatū lewe, masogama ha ile
 ha tshalya ke ha hōwa
 ha hōna, ha ha ha tōwa
 gore ke hōgale ha khōnō.
 Khōnō o ile a ha thi hisa
 pele ga le šaha gore hanna
 hawe ke ha tha hōni ha
 gagwē ha go hōna ha
 mōwe ha šamile go ka gōna.

856

K34/116 88
Mokhekolo Mosibudi

Tše ditaba ke tša mokhekolo
 Mosibudi wa ga Mathō, Moroto
 wa gagwē ke Mantwē. Ye bolo-
 the Thegotwana mothelele yaga
 ye bolla Molobe wa rona e
 he e le Molobedu, e bera le
 Morwedi wa Leruma; E bera le
 wa Moagi. Leruma e he e le
 moratho wa Matshika. Molobedu e
 he papa gwē e le Diase,
 Mmagwē e he e le Matsole.
 Matsole o he a e kwa ga
 Thebela e he e le mogolo wa
 Ntšipulane. Ntšipulane o belega
 Ntilane le Mathuku goha Maphoo.
 Matsole e he e le mokhomana
 wa ga Thebela. Ntšipulane, Ntilane,
 le Maphoo ke ha khōmana ha
 Makhutšwi. Ntšipulane le Matsole
 ke mogolo le moratho, ka ma lapa.
 Mathuku, le Ntilane ke hana
 ha Mawetje, Mmagwē Mawetje
 ke Ngwanankwana. Mathuku o

856

K34/116

89

tšene mosadi wa gagwê ga
 ha ga Motupa leina la gagwê
 ke Paula. o tswalwa ke Madubo,
 Madubo o tswalwa ke Nguwanamo-
 khatha, Nguwanamokhatha o tswalwa
 ke Molopo, ^{molopo} o be a tswalwa ke
 Makhabela, ^{mokhabela} o be a tswalwa ke
 Maimela. e² be e be ha khômana
 ha makhutšwi, Paula Morwa wa gagwe
 wa pele ke Mawetje ^{II}, o thathama
 ke Molobedu; Molobedu o thathama
 ke Ntšipulane, ^{NP} o thathama ke Morwana
 Mawetje ^{III} o tšene Mosadi wa gagwê
 ga ha ga Maita leina la gagwê
 ke Matherite; nguana wa Mawetje
^{III} ke Kresemosa o thathama ke
 Mankwanyane, o be a thathama
 ke Ntšipulane ^{III}, o ile a thoka ka
 the limo tša nguaga wa 1950.
 Mawetje ^{III} ke yone a go khuthwa
 gone e be secretary ya Ba-
 marene ba Advisory Board le le-
 nguwe leina la Mawetje ^{III} ke

856

Jameson, e hile secretary go
 thōma ka the lemo t̄wa nguaga
 wa 1948, chairman ke Mokobati
 wa ga Mothabe. Mowe go dulago
 le khot̄ha la Bavanene, ke Mošata
 ga ~~Matshengwane~~ Mosibudi o
 tswalwa ke Ditshepu goha
 Maphampha, o he a tswalwa ke
 Manchobele, ^{Ma} ~~o~~ ^{obele} he a tswalwa ke
 Manchobele wa ~~o~~ de, Mmaguei
 Manchobele^{is} ke Masodi; o he a
 e kwa ga haga Thubela.
 Mosibudi Mmaguei ke Nguanathadi
 di ke wa ga haga Ledimo.
 Nguanathadi papagui ke Loko
 Lebano. Mosibudi o he a t̄irwe
 ke Mathale. Mathale e he e le
 wa ga ha ga mmethe papagui
 e he e le mmethe. Mmethe
 Mmaguei e he e le Mathope,
 e he e le wa ga haga
 Madike ha he ha a gile
 mowe ha re go ke ga Mmethe.

856

K34/116

91

ke goya ga haga Nkwana,
 leina le le ngwe ke Mankone,
 mmethe o ile a thoka goya.
 Mathale ngwana wa gagwe wa
 pele ke Ngwanakhani, o thakama
 ke Makwene. Ngwanakhani o tsewe
 ke haga Moagi. Leina la
 monna wa gagwe ke Motshai o
 ile a thoka ge ha tha a gile
 ka Thegotwana. Makwene o
 be a tsewe ke Manchobele wa
 ga haga matho. Manchobele
 papagwe e be e le Theagwa
 e be e, a mokhomana
 wa hamakhutini o a gile
 mothe wa gagwe mowe ha
 re go ke Thefatirathatsweti khaisi
 le mowe le tha pone la Maget-
 tha, mowe go ke ligo gwa
 lwa hanoi ha we ha go
 fetšwa merotho yewe e itha go
 ge go thele haths ha go e
 makala ge e robilwe bošego.

856

K34/116

92

go i tšee gwa hwetswa gore
 methane e robile ke h'aloi
 hošego. Manchobek o a gile
 gare ga ma thōmone ga
 meedi e me hedi, yime e
 fetago khaismi le mothe wa
 mošata. Thefatimathatsweti the the
 be ga ka kudu ka ditshwene
 tšewé e be go di feta gona
 go di libile thabene ya L'okhane,
 me thene ya ho golo golo.
 Khaismi le mowe go be go le
 thekolo the Bamarere ha ga
 matho, me thene ya ho golo-
 golo gona mowe yo be go le
 thekolo, e be e le temo go
 be go le ngwa dimake le
 mabeo. Bjane hja kefe ho be
 ho hwetswa ka ho thalo;
 batho ha be ha loga di-
 šego ka bjona. Thethokwane
 the be the mela, le thona,
 batho ha be ha ho šunisa

856

K34/116

93

go ruliba mantso, le gona go
 le ga di sigo tsa go tshela
 mabelo a hona. Siphōōfōlō
 ka mefuta-futa ya tsona di
 he di hwetswa gona mowe
 ka leina e le go Thothayakho-
 mo. di nonyana tse ha re go
 ke Motshidimokome, Mahututu,
 Maakabosane le tsewe di he go
 di tse ya tshijj^{ju} dihe di
 hwetswa gona mowe ka go
 thala go mofutafuta ya tsona.
 go batho ha ile ha hona
 gone temo yewe e go bo gile
 ha ile ha letha go e tšima,
 Me + thene yono go methe
 metšani le me e di yewe e
 epilwe go ke metshi a dipula
 go dipina, di noi le tsona
 e he e le tse di uti, di
 ile tsa go hošwa ke ham-
 hanna le ha simanyana
 ha go disa dikhomo le

856

K34/116

94

ha dipudi. Ba simanyana
 ha be ha e thwa ha epa
 dipêha mofuta o mongwe wa
 pelha ke ^tThenyana, ^tThenyana
 yona e duba motete wa yona
 e noši, e kwana kudu le
 go orela le ^tbatši, e le ha
 fathe ga mubu. ^tje e ipile motete
 wa yona, e o isa fathe, ge o
 fedile go epa, e ^{diya} ^tdiya di korêlô
 ha ho utiši hja di thula
 mowe e khôna go go orela
 le ^tbatši e le gona, ga re
 ga ha simane, yone a be go
 a kwana le go epa di-
^tThenyana ke ^tMokopu wa ga
 Le dimo moroto wa gagwe
 ke manaba, ha gwera ha
 Mosinile, mokopu o be a khôna
 go ho baye di ^tThenyana
 go felisa ha gwera ha ga-
 gwê, o be a the ha go
 ho laela ^tThenyana e the

856

K34/116

95

di-ko-ret lone. ka nakô ka
 e ithi, o he a ka holaya tse
 tharô thaka tsa gagwê ha
 tha epa ya mathomo, o he
 a le mo gile mowe thenyana
 e re go ge e ipile molele wa
 yona ya beya di-korelo;
 ka gona, mokopu o he a the-
 ya pupi thoko ge a thoma
 go bupela thenyana, ka go
 didi hialo, o he a phala
 hame thaka tsa gagwê, tse
 ha timanyana ha go
 roga, ha he ha makala
 gore Mokopu yona o epa
 hiane, go hame thenyana
 ke faha ya gona molele wa
 yona faha go gfitisa mputa
 ya bipeha kamoka, ha-
 gwêra ha gagwê, ha ile ha
 rata gore a ha holise ka
 theba yewe a holaya go
 di thenyana ka yona, a o he

856

K34/116

96

a ha hotsa gore Nna gape
 †Thenyana ga ke epe, ke e
 †holoela dikorelone, thaka
 †sa ga gore, ha ke ha the-
 pela ha epa le mowe e lo-
 go gore, †Thenyana ya gona
 o e holoile e the diKorelone
 †sa yona, ha simane ha ile
 ha mo sala mo rago go the
 pela le yona go khona go
 a hwe dike †Thenyana gore
 o e holaya hape, go the
 ga go ha hane, ka thula
 yone a holaya go ka yona
 ha simanyana ha ile
 ha e thula thula ya go
 khona go holaya †Thenyana
 ka yona. Mo futa o mo-
 nwe wa di-pela ke
 †Mapala, Mokopu o ke a
 khona go epa †Mapala, go
 Mokopu a hwetane †Molite
 wa †Mapala, o ke a thoma

856

K34/116

97

ka go nyaka thunya ya ô-
 na, ge a bone thunya, a
 e thike, e be mowe a thuma-
 go go ipa ka mowe a the-
 na go ka gona, ha gwea
 ha gagwe ho Madike,
 sekoko le ho mosisile, ge
 bona ha bone mowe
 go the na go mapala, ha
 be ha the ya limogô
 gore ha ka rene, ha be
 ha ipa ka mowe go
 be go fupa yewe ya mapala
 ge ha utitê mantle ha
 the ha tlothlêla gore
 mapaba a gona, go ya pele
 ha nyake thwai ya gore
 ha thwaisê, ge ha bona
 thwaisô e bôya le bôya
 ha thome go le hêlêla
 pele mowe molele o libile
 gona, ge ha ipa mapala
 a kwe ha phunyene a

856

98*

K34/116

tšhabe, ha the ha hōne,
 la ma fētō, e he lewe
 ha thogo le holaya ka
 gole rakiso. Mokopu yina ge a
 hwetane molewa Mapala o
 he a bolaya kamoka ga
 o na, o the a phala
 thaka tša gagwē ka go
 holaya Mapala. Ge ha-
 we thaka tša gagwē ha
 hōna mokopu a e ne Mapala
 a ma ntši, ha he ha
 mo mahala gore yina o
 ipa hane molewa Mapala,
 e hile mowe ha gore
 ha thupele le yina go
 hōna ge a hwetane mowe
 mapala a ipile tšego gore
 o diyane, ha hōna a
 thōnd ka go njaka thunya
 ya o na pele a ipa
 Mokopu, o ile a ruta thaka
 tša gagwē maanō a go ipa
 Mapala. End S. 856